

Situatie van de psychotherapie in België, vandaag.

Paul Kestemont, 12 april, 2021 (nazicht vertaling: Philippe Vrancken)

Op 1 maart 2018, naar aanleiding van de beroepen tot gehele of gedeeltelijke vernietiging van de wet van 10 juli 2016 "tot wijziging van de wet van 4 april 2014 tot regeling van de beroepen in de geestelijke gezondheidszorg en tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de uitoefening van de beroepen in de gezondheidszorg enerzijds en tot wijziging van de wet betreffende de uitoefening van de beroepen in de gezondheidszorg anderzijds, gecoördineerd op 10 mei 2015", ingediend door de VZW "Fédération Laïque des Centres de Planning Familial", door de VZW "Fédération Francophone Belge de Psychothérapie Psychanalytique", door de VZW "Union Professionnelle des Psychologues", door de VZW "Association des psychologues praticiens d'orientation psychanalytique" en door de VZW "Alter-Psy", heeft het Grondwettelijk Hof advies uitgebracht.

Dit advies werd niet betwist door het kabinet van de minister van Volksgezondheid en is dus nog steeds van toepassing.

Hier volgt een samenvatting en enkele opmerkingen (zie ook onderstaand schema): Psychotherapie is een vorm van behandeling in de gezondheidszorg waarbij op logische en systematische wijze gebruik wordt gemaakt van een samenhangend geheel van psychologische middelen (interventies), die verankerd zijn in een psychologisch en wetenschappelijk referentiekader, en waarvoor een interdisciplinaire samenwerking vereist is.

Om psychotherapie te mogen beoefenen, moet de beoefenaar een specifieke opleiding in psychotherapie hebben gevolgd aan een universiteit of hogeschool. De opleiding heeft een minimum van 70 ECTS-studiepunten.

De beroepsbeoefenaar heeft tevens een beroepsstage op het gebied van de psychotherapie van ten minste twee jaar voltijds uitgeoefend of het equivalent daarvan in geval van een deeltijdse praktijk. De specifieke opleiding en de beroepsstage kunnen gelijktijdig plaatsvinden.

Bij de huidige stand van de wettelijke bepalingen kunnen alleen klinisch psychologen die zijn ingeschreven bij de Commissie van Psychologen en die beschikken over een visum van de FOD Volksgezondheid alsook over een erkenning, klinisch orthopedagogen die eveneens beschikken over een visum en een erkenning en artsen, na het volgen van een specifieke opleiding in psychotherapie van minimaal 70 ECTS, op autonome wijze psychotherapie beoefenen.

In afwijking van het voorgaande mogen ook andere beroepsbeoefenaren dan de hierboven bedoelde beroepsbeoefenaren zelfstandig psychotherapie uitoefenen, mits zij tot een van de volgende categorieën behoren: a) beroepsbeoefenaren die uiterlijk in het academiejaar 2015-2016 hun studie onder de volgende cumulatieve voorwaarden hebben afgerond: 1) zij hebben een beroepstitel overeenkomstig deze wet; 2) zij hebben met succes een specifieke opleiding in psychotherapie in een instelling afgerond; 3) zij kunnen uiterlijk op 1 september 2018 het bewijs leveren dat zij psychotherapie beoefenen

b) beroepsbeoefenaren die op 1 september 2016 zijn begonnen of beginnen met een specifieke opleiding psychotherapie in het academisch jaar 2016-2017, onder de volgende cumulatieve voorwaarden: 1) zij zijn in het bezit van een beroepstitel overeenkomstig deze wet; 2) zij hebben met goed gevolg een specifieke opleiding psychotherapie in een instelling afgerond

c) beroepsbeoefenaren die op 1 september 2016 zijn begonnen of in het academisch jaar 2016-2017 beginnen met een opleiding op ten minste bachelorniveau die recht geeft op een beroepstitel overeenkomstig deze wet, onder de volgende cumulatieve voorwaarden: 1) zij hebben een beroepstitel overeenkomstig deze wet; 2) zij hebben met succes een specifieke opleiding in psychotherapie afgerond; 3) zij hebben ook een beroepsstage gevolgd

Opmerkingen:

De autonome uitoefening van psychotherapie houdt in dat een patiënt zonder voorschrift naar een psychotherapeut kan gaan en dat de psychotherapeut geen controleplicht heeft. Het voorschrift betreft de patiënt, niet de therapeut.

Dit betekent niet dat de beoefenaar almachtig kan handelen. Zodra de casus niet onder zijn bevoegdheid valt, is hij verplicht de patiënt door te verwijzen naar een persoon die beter gekwalificeerd is dan hij.

Bij deze hervorming van de gezondheidszorg wilde de wetgever de interdisciplinariteit zo veel mogelijk bevorderen, ten voordele van de patiënt.

De opleiding in psychotherapie omvat ten minste 70 ECTS-studiepunten of het equivalent daarvan indien een ander evaluatiemechanisme voor de opleiding werd gebruikt (bv. opleiding vóór de invoering van het ECTS-systeem). Bovendien moet de psychotherapeut een beroepsstage hebben gevolgd die overeenkomt met twee jaar voltijdse praktijkervaring of het equivalent daarvan.

Zoals men ziet, blijft de kwestie van de beroepsstage vrij vaag en zal men moeten wachten op de uitvoeringsbesluiten die het advies van de Federale Raad voor de Beroepen in de Geestelijke Gezondheidszorg opvolgen, alvorens een nauwkeuriger beeld te krijgen. Bovendien valt deze kwestie, die betrekking heeft op de opleiding van psychotherapeuten, onder de bevoegdheid van de gemeenschappen en niet onder die van de federale regering. De richtlijnen zullen worden gegeven door het kabinet van Volksgezondheid en de concrete organisatie/uitvoering zal afhangen van de scholen (universiteiten en hogescholen) die afhankelijk zijn van de Gemeenschappen.

Verworven rechten:

"In afwijking van het beginsel dat psychotherapie uitsluitend mag worden beoefend door een arts, een klinisch psycholoog of een klinisch orthopedagoog, voorziet het ontwerp in zeer ruime uitzonderingsrechten voor de huidige beoefenaars van psychotherapie, alsmede voor studenten die psychotherapie willen gaan beoefenen. Samengevat voorziet artikel 68/2/1, § 4, in een uitgebreide "verworven rechten"-regeling voor beoefenaars van psychotherapie met een WUG-titel en voor studenten in opleiding; indien zij aan de voorwaarden voldoen, zullen zij psychotherapie kunnen (blijven) beoefenen. Met andere woorden, de bepaling behelst een regularisatie van alle personen die thans psychotherapie beoefenen of een opleiding volgen om psychotherapie te beoefenen. ...] In het kader van de "verworven rechten" van de WUG-beroepen is voorzien in drie categorieën, namelijk afgestudeerden, studenten psychotherapie en studenten basisopleiding WUG. Alle afgestudeerden die in het bezit zijn van een WUG-beroepstitel, een specifieke opleiding in psychotherapie hebben gevolgd en vóór 1 september 2018 kunnen aantonen dat zij psychotherapie uitoefenen, mogen zelfstandig psychotherapie blijven uitoefenen.

Studenten die vanaf 1 september 2016 zijn begonnen met een specifieke opleiding in psychotherapie, of die in het academisch jaar 2016-2017 beginnen met een specifieke opleiding in psychotherapie, kunnen zelfstandig psychotherapie beoefenen, mits zij in het bezit zijn van een WUG-beroepstitel en de opleiding in psychotherapie met succes afronden.

Studenten die vanaf 1 september 2016 zijn begonnen met de basisopleiding in een WUG-beroep, of die in het studiejaar 2016-2017 beginnen met de basisopleiding, kunnen zelfstandig psychotherapie uitoefenen, mits zij hun basisopleiding met succes afronden, ook de opleiding tot psychotherapeut met succes afronden en een tweejarige beroepsstage afronden.

De vereisten voor niet-WUG-beroepen om een "verworven rechten"-status te krijgen voor de uitoefening van psychotherapie weerspiegelen die van de WUG-beroepen. Afgestudeerden moeten een niet-WUG-beroepstitel van ten minste het niveau van een bachelor hebben, een opleiding in psychotherapie hebben voltooid en per 1 september 2018 aantonen dat zij psychotherapie beoefenen.

Studenten psychotherapie, met inbegrip van degenen die in het academiejaar 2016-2017 met de opleiding beginnen, die een niet-WUG-beroepstitel hebben, zullen psychotherapie kunnen uitoefenen, mits zij hun opleiding met succes voltooien. Studenten in een niet-WUG basisopleiding, inclusief degenen die in het academisch jaar 2016-2017 met de opleiding beginnen, kunnen psychotherapie beoefenen, mits zij hun opleiding met succes afronden, en vervolgens met succes een psychotherapieopleiding volgen en ook een tweejarige beroepsstage hebben afgerond. Hoewel de beschrijving van de voorwaarden voor verworven rechten in de psychotherapie voor beide categorieën identiek is, is er een essentieel verschil tussen de WUG-beroepen enerzijds en de niet-WUG-beroepen anderzijds. Zo kunnen WUG-beroepen die voor "verworven rechten" in aanmerking komen, zelfstandig psychotherapie uitoefenen, terwijl niet-WUG-beroepen die voor "verworven rechten" in aanmerking komen, dat niet kunnen. Niet-WUG-beroepen kunnen psychotherapie alleen op niet-autonome wijze beoefenen in een interdisciplinair kader. Deze personen staan onder supervisie van een autonome beoefenaar van de psychotherapie.

Opmerkingen:

In de praktijk van de psychotherapie wordt een onderscheid gemaakt tussen WUG en niet-WUG beoefenaars. WUG-beroepsbeoefenaars vallen onder de beroepen in de gezondheidszorg. Een verpleegster maakt bijvoorbeeld deel uit van de WUG-beroepen.

Psychotherapeuten die een WUG-diploma en een psychotherapieopleiding gelijkwaardig aan 70 ECTS-studiepunten als basisopleiding hebben en vóór 1 september 2018 praktiseerden, mogen hun praktijk zelfstandig voortzetten.

Beoefenaars van psychotherapie die een bachelordiploma hebben maar niet over een diploma psychotherapie beschikken en een opleiding psychotherapie volgen die gelijkwaardig is aan 70 ECTS-studiepunten en vóór 1 september 2018 praktiseerden, kunnen hun praktijk voortzetten maar op een niet-autonome manier en in een multidisciplinair team. Dit betekent dat deze beroepsbeoefenaars onder supervisie moeten staan van een autonome beroepsbeoefenaar en moeten werken in een interdisciplinair netwerk. Het is nog niet gespecificeerd waaruit dit toezicht in feite bestaat. We zullen moeten wachten op de uitvoeringsbesluiten die momenteel door de Federale Adviesraad worden voorbereid, maar het zal waarschijnlijk gaan om een verantwoordelijke overeenkomst tussen de toezichthouder/supervisor en de onder toezicht gestelde/supervisee. De betekenis van deze supervisie moet worden opgevat als een extra garantie voor de patiënt dat de therapeut zijn praktijk uitoefent in overleg met een derde die deel uitmaakt van de beroepen in de gezondheidszorg. Aan deze garantie heeft de wetgever er nog één toegevoegd, namelijk die van het werken in een interdisciplinair netwerk, met name via peer-to-peer intervisie. Lid zijn van een beroepsvereniging die intervisie, colloquia, conferenties, enz. organiseert, is op zich al een waarborg voor de ernst/garantie van de beroepsuitoefening.

Ondersteunende beroepen in de geestelijke gezondheidszorg:

Momenteel heeft de Federale Raad voor de Beroepen in de Geestelijke Gezondheidszorg in overleg met de Hogescholen en Universiteiten een denktank opgericht om een advies uit te brengen aan de Minister van Volksgezondheid over de Ondersteunende Beroepen in de Geestelijke Gezondheidszorg. Dit advies moet vóór eind juni 2021 worden gegeven.

Het gaat er om professionele bachelors die buiten de WUG vallen, actief zijn binnen het psychosociale werkveld en die na 2016-2017 met hun studie zijn begonnen, een plek te geven binnen de geestelijke gezondheidszorg.

Er moeten aanvullende uitvoeringsbesluiten worden uitgevaardigd, waaronder de opstelling van een lijst van ondersteunende beroepen in de geestelijke gezondheidszorg, de opstelling van criteria voor alle ondersteunende beroepen in de geestelijke gezondheidszorg, alsmede de opstelling van specifieke criteria per beroep.

Ondersteunende beroepen in de geestelijke gezondheidszorg verrichten geen autonome diagnostische en therapeutische handelingen, maar voeren voorschriften uit op verzoek van - en onder toezicht van autonome beroepsbeoefenaren.

Dit zou betekenen dat deze beroepsbeoefenaren open zouden staan voor opleiding en voor de niet-autonome praktijk van psychotherapie.

SCHEMA VERWORVEN RECHTEN

